

Björn Johansson
Tel: 010-698 12 20
bjorn.johansson@naturvardsverket.se

BESLUT
2020-09-10

Ärendenr:
NV-06217-19

Länsstyrelsen i Östergötlands län
581 86 Linköping

Bidrag för åtgärder på det förorenade området Lakvik såg i Åtvidabergs kommun, Östergötlands län.

Beslut

Naturvårdsverket beslutar att ge bidrag med totalt **14 100 000 kronor** till Länsstyrelsen i Östergötlands län för åtgärder på objektet Lakvik såg i Åtvidabergs kommun, Östergötlands län, enligt tabell 1.

Projektkostnaderna belastar anslag 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden, anslagspost 1.

Villkor för beslutad åtgärd

1. AvhjälpanDET av föroreningsskadan ska huvudsakligen genomföras i enlighet med länsstyrelsens ansökan, jämte bilagor.
2. AvhjälpanDET av föroreningsskadan ska genomföras i enlighet med utgåva 13 av Naturvårdsverkets kvalitetsmanual för användning och hantering av bidrag till avhjälpanDE av föroreningsskador.
3. Bidraget får användas för undersökning, ansvarsutredning, utredning, åtgärder, uppföljning och utvärdering. För "Åtgärder" får bidraget användas till både åtgärdsförberedande arbete (projektering inklusive entreprenadförberedande undersökningar och upprättande av ansökningshandlingar) och för genomförande av avhjälpanDEåtgärder (entreprenader inklusive bygg- och miljökontroll). Bidraget får också användas för projektstöd samt för den uppföljning som krävs för att bedöma att åtgärderna fungerar som avsett eller ger förväntad effekt.
4. Vid upphandling av entreprenad ska krav på miljöprestanda ställas i enlighet med Naturvårdsverkets vägledning som finns publicerad på vår

webbplats¹. Avhjälpande av föroreningskada som genomförs i egen regi av huvudmannen, med egna resurser, ska genomföras i enlighet med samma krav på miljöprestanda.

5. Bidraget får inte användas till länsstyrelsens egna kostnader för styrning och administration av bidraget.
6. Bidraget får bara användas för åtgärder där det inte skäligen kan utkrävas ansvar enligt miljöbalken eller annan författning. Bidraget får bara användas för de åtgärder som är direkt kopplade till föroreningarna på området.
7. Det förorenade områdets status ska vara uppdaterad i länsstyrelsernas databas om förorenade områden (EBH-stödet) senast den sista februari varje år.
8. Länsstyrelsen ska för varje kalenderår lämna en uppdaterad ekonomisk kalkyl för avhjälpandet av föroreningskadan till Naturvårdsverket. Den ska lämnas senast den 31 januari året efter det kalenderår som den avser.
9. Länsstyrelsen ska omedelbart meddela och kommentera betydande förändringar i projektet, till exempel ändringar i tidsplanen, uppfyllelse av mål eller kostnadsförändringar samt uppgifter som visar att lönsamhetsbedömningen eller fastighetsvärderingen varit alltför bristfällig. Naturvårdsverket kan då göra en omprövning av bidragsbeslutet och kan komma att fatta beslut om att minska bidraget, helt upphöra med bidrag eller återkräva delar av det beviljade beloppet. Vid en omprövning gör Naturvårdsverket bedömningen utifrån en nationell prioritering och hur länsstyrelsen uppfyller bidragsvillkoren.
10. Länsstyrelsen ska lämna en slutredovisning av åtgärdsprojektet enligt utgåva 13 av Naturvårdsverkets kvalitetsmanual för användning och hantering av bidrag till avhjälpande av föroreningskador.
11. Uppgifter om utförda avhjälpandeåtgärder, uppfyllda åtgärds mål och eventuella resthalter och lägen ska bevaras för framtiden. Länsstyrelsen ska föra in uppgifterna i lämplig omfattning länsstyrelsernas databas om förorenade områden (EBH-stödet).
12. Verksamheten ska vara föremål för samma kontroll och löpande revision som länsstyrelsens övriga verksamhet. Naturvårdsverket kan komma att ställa krav på en extern revisor eller initiera egna revisioner.
13. Länsstyrelsens beslut om eventuell vidarefördelning av bidragsmedel enligt 10 a § i förordning (2004:100) om avhjälpande av föroreningskador och statligt stöd för sådant avhjälpande ska innehålla villkoren ovan i tillämpliga delar samt i övrigt de villkor som Länsstyrelsen anser behövs.

¹ <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Fororenade-omraden/Kvalitetsmanualen---att-soka-bidrag/Miljokrav-pa-utforandet-av-atgarder/>

Tabell 1: Beslutade bidrag för objektet Lakvik såg (NV-06217-19).

Ändamål [Åtgärder som får täckas av bidrag] enligt 2 § förordning 2004:100	Bidrag*			
	Nytt bidrag (kr)	Omfördelat bidrag (kr)	Totalt (kr)	År
4. Åtgärder inkl. åtgärds- förberedelser	645 000	-	645 000	2021
4. Åtgärder inkl. åtgärds- förberedelser	13 455 000	-	13 455 000	2022
Totalt beviljat	14 100 000	0	14 100 000	

* Andel av kostnaden till den del ansvar inte kan utkrävas alternativt finansieras på annat sätt.

Bakgrund

Ansökan om bidrag för avhjälpandeåtgärder avseende det förorenade området Lakvik såg inkom från Länsstyrelsen i Östergötlands län till Naturvårdsverket 2019-08-30; och har därefter kompletterats 2019-10-11, 2020-03-06 samt 2020-04-08.

Lakvik såg är beläget mellan Åtvidaberg och Björsäter vid sjön Risten, i Åtvidabergs kommun, Östergötlands län. Åtgärdsområdet omfattar fastigheterna Lakvik 1:1 (privatägd) och Lakvik 1:5 (privatägd).

På objektet har sågverksamhet bedrivits mellan 1918 och 1963. Virket behandlades genom sprayning med blånadsskyddsmedel som innehöll pentaklorfenoler under 1940- och 1950-talet. Även dopping i kar ska ha skett i mindre omfattning utanför såghuset. Storleken på verksamhetsområdet uppgår till cirka 15 000 kvadratmeter.

Efter nedläggningen av de industriella verksamheterna på Lakvik 1:1 har området använts som betesmark för kor och hästar. En annan markanvändning kan bli aktuell i framtiden. Lakvik 1:5 används idag som ett fritids- och rekreationsområde för Risten-Lakviks järnvägs guidade turer. På området finns också en picknick- och badplats. Nordöst om området ligger två privatägda fastigheter Lakvik 1:27 och Lakvik 1:25 på vilka det ligger fritidshus.

Den bidragsfinansierade huvudstudie som färdigställdes för området i januari 2019 visar att den tidigare sågverksamheten gett upphov till markföroreningar som främst utgörs av dioxiner, zink, koppar och PAH. Dessa föroreningar medför risker för människors hälsa vid vistelse på området, men det föreligger också risk för spridning av dioxiner till både grundvatten och närliggande

ytvatten. Framtida klimatförändringar och vattennivåhöjningar kan innebära att denna spridning kan bli upp till tio gånger större än den är i dag.

Föroreningarna som medför åtgärdsbehov förekommer främst inom det före detta sågverksområdet (delområde 1) och i det område som är beläget söder om det före detta upplaget (delområde 3). Föroreningen inom delområde 1 förekommer främst ytligt ned till 1 meter men på vissa ställen djupare. Föroreningarna som behöver åtgärdas på delområde 3 har visat sig innehålla höga dioxinhalter som även påträffats relativt djupt, 2,0–2,5 meter. Avseende sediment så har utförda utredningar inte påvisat åtgärdsbehov.

Under 2021 kommer man utföra åtgärdsförberedande undersökningar. Innan dessa är utförda uppskattar man att 14 800 ton jord åtgärdas genom schakt med omhändertagande vid extern deponi. Detta åtgärdsalternativ medför att alla åtgärds mål uppfylls, vilket innebär att området i framtiden ska kunna användas utan restriktioner.

Motivering

Rättslig grund och tillämpliga bestämmelser

Naturvårdsverket beslutar enligt 9 § förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statligt stöd för sådant avhjälpande.

I 1 d, 2, 8 och 9 §§ i förordningen finns bestämmelser som tillämpas vid bedömningen om stöd kan ges.

Naturvårdsverkets ställningstagande

Av utredningen framgår att förutsättningar finns för att bevilja bidrag för åtgärdsförberedelser och åtgärder enligt 1 d och 2 §§ förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statligt stöd för sådant avhjälpande. Ansvarig enligt miljöbalken eller annan författning saknas. Åtvidabergs kommun har upprättat en ansvarsutredning för objektet Lakvik såg, och Naturvårdsverket delar den bedömning som gjorts av ansvaret för avhjälpande enligt miljöbalken.

Naturvårdsverket gör bedömningen att nu aktuellt bidrag är förenligt med de villkor som anges i kapitel I och i artikel 45 i kommissionens förordning (EU) nr 651/2014.

Naturvårdsverkets beslut om bidrag gäller för hela åtgärden.

Tabell 2. Bidragsberäkning (kr) för avhjälpandeåtgärden vid objektet Lakvik såg i Östergötlands län (NV-06217-19).

Kostnader för åtgärd	14 100 000
Avdrag för verksamhetsutövaransvar enl. 10 kap 2 § MB*	-
Avdrag för fastighetsägaransvar enl. 10 kap 3 § MB*	-
Avdrag för värdeökning enl. 10 kap 5 § MB*	-
Bidragsgrundande kostnad för åtgärd	14 100 000
Totalt bedömt projektvärde (Projektets värdeökning)	0

Bidrag***14 100 000**

* Lydelse före 1 augusti 2007.

** Bidrag = Bidragsgrundande kostnad för åtgärd – Totalt bedömt projektvärde (Projektets värdeökning).

Länsstyrelsen har gett objektet Lakvik såg högsta riskklass (riskklass 1), d.v.s. mycket stor risk för miljö och hälsa, och placerat det som nummer 22 på länets prioriteringslista över de utifrån risksynpunkt allvarligaste objekten i länet. Naturvårdsverket anser att det är väl motiverat att fördela bidrag till objektet för att kunna åtgärda föroreningsskadorna vid objektet. Projektet är nationellt prioriterat av Naturvårdsverket. Det urvalskriterier som varit avgörande vid Naturvårdsverkets prioritering av ansökan är hänsyn till klimatrelaterade risker.

Övriga upplysningar

Arbetet med åtgärdsförberedelser och åtgärder ska genomföras det år som bidraget beviljats, eller i nära anslutning till årsskiftet.

Länsstyrelserna ska redovisa oförbrukade bidrag till Naturvårdsverket senast den 31 januari varje efterföljande år för de år som bidrag har beviljats.

Genomförande

Undersökningar och utredningar bör utgå från Naturvårdsverkets vägledningsmaterial om efterbehandling av förorenade områden (Naturvårdsverket rapport 5976, 5977, 5978).

Huvudman

Enligt 10 a § förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statligt stöd för sådant avhjälpande får länsstyrelsen besluta att överlämna bidraget till en kommun eller till en annan myndighet som är huvudman för åtgärdsförberedelserna och åtgärden. Det ska finnas nödvändiga tillstånd och anmälningar innan huvudmannen påbörjar åtgärdsförberedelserna och åtgärden.

Av länsstyrelsens ansökan framgår att Åtvidabergs kommun ska vara huvudman för åtgärdsförberedelserna och åtgärden.

Utbetalning av bidrag

Bidraget betalas ut av Naturvårdsverket till länsstyrelsens bankgirokonto (SCR-konto). Vilket bankgirokonto som används har överenskommit centralt.

I och med att bidraget används accepteras också villkoren för bidraget.

Återbetalning

Av 11 § förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statligt stöd för sådant avhjälpande följer att Naturvårdsverket får besluta att kräva tillbaka bidrag från länsstyrelsen, om bidragsbeslutet har grundats på oriktiga eller ofullständiga uppgifter eller om villkor för bidraget inte har följts och avvikelserna inte är av mindre betydelse.

Av 11 § andra stycket förordningen följer att om en fastighetsägare, efter det att bidrag har betalats ut, är skyldig att betala ersättning med stöd av 10 kap. 9 § miljöbalken eller motsvarande äldre bestämmelser på grund av värdeökning som

uppstått till följd av bidragsfinansierat avhjälpande, ska länsstyrelsen betala tillbaka bidraget med motsvarande belopp.

Naturvårdsverket kräver tillbaka bidrag om det kommer fram att någon annan är delvis eller helt ansvarig enligt miljöbalken eller annan författning eller om bidrag använts till kostnader som uppstått i andra entreprenadarbeten än de som sker för att avhjälpa föroreningsskadan.

Information om överklagande

Detta beslut kan inte överklagas enligt 12 § i förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statligt stöd för sådant avhjälpande.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Björn Risinger.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit avdelningschefen Maria Ohlman, föredragande, enhetschef Annika Ryegård och handläggare Björn Johansson.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För Naturvårdsverket

Björn Risinger
Generaldirektör

Maria Ohlman
Avdelningschef

Kopia:
Markus Gustafsson (samordnare), Länsstyrelsen i Östergötlands län